

THE ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE DEVELOPMENT OF EDUCATION

Suyunov Hamidulla Ibodulla o'g'li

International Islamic Academy

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5514024>

ARTICLE INFO

Received: 05th September 2021

Accepted: 10th September 2021

Online: 15th September 2021

KEY WORDS

ICT, Education, Hardware
Resources, Information
Society.

ABSTRACT

With the increase of knowledge and technological progress of society; requires learning skills that will help our country keep pace with the development of science and technology. Education systems in society and, consequently, education are inseparable from other social institutions, national and international relations, which are widely recognized in the global village. Education in the twenty-first century is the center where all these changes and transformations take place. Information technology in education needs culture. This culture needs to be explored along with the use of hardware resources.

TA'LIMNI RIVOJLANTIRISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O'RNI

Suyunov Hamidulla Ibodulla o'g'li

Xalqaro Islom Akademyasi

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 05-sentabr 2021

Ma'qullandi: 10-sentabr 2021

Chop etildi: 15-sentabr 2021

KALIT SO'ZLAR

AKT, Ta'lim, Uskuna
resurslari, Axborot jamiyati.

ANNOTATSIYA

Jamiyatning bilimlari va texnologik taraqqiyotining ortishi bilan; mamlakatimiz fan va texnika taraqqiyoti bilan hamnafas bo'lishiga yordam beradigan o'rganish qobiliyatlarini talab qiladi. Jamiyatdagi ta'lim tizimlari va natijada ta'lim global qishloqda keng tanilgan boshqa ijtimoiy institutlardan, milliy va xalqaro aloqalardan ajralib turolmaydi. Yigirma birinchi asrdagi ta'lim bu barcha o'zgarishlar va o'zgarishlar yuzaga keladigan markazdir. Ta'limdagi axborot texnologiyalari madaniyatga muhtoj. Ushbu madaniyatni apparat resurslaridan foydalanish bilan birga o'rganish kerak.

Bugungi kunda bilim va ma'lumotlar samaradorlik, raqobat, boylik va farovonlikni olishning asosiy kalitlari

hisoblanadi. Shunday qilib, mamlakatlar yanada sifatli ta'lim olishni oshirish yondashuvlariga e'tibor qaratdilar. Inson

kapitalini rivojlantirish uchun bizning maktablarimiz va ta'limimizga qarab, bizning ta'limimiz tez o'zgaruvchan va rivojlanib borayotgan dunyo bilan hamnafas rivojlanayotganligini ko'rish kerak. Muammo shundaki, agar zamonaviy dunyoni o'tgan asr bilan taqqoslasak, ilm-fan, biznes, tibbiy xizmat, aloqa va boshqa ko'plab sohalarning ko'zni qamashtiradigan rivojiga duch kelamiz. Ammo maktablarga tashrif buyurganimizda, ajablanarlisi shundaki, zamonaviy sinf xonalari bilan o'tgan asrning sinflari o'rtasida farq yo'q; ketma-ket o'tirgan o'quvchilar, qalam va qog'oz ushlab, o'qituvchining aytayotganlarini va yozayotganlarini shoshilinch ravishda qayd etib, ularni yoddan bilishlari va tezda sinov vaqtida qaytarib berishlari. Ilm-fan va texnik rivojlanish orqali ko'plab masalalar o'zgartirilgan bo'lsa-da, lekin ta'lim va o'quvchilarning o'qitish usullari va o'qituvchilari. O'qitish usullari o'zgarishsiz qoldi. Ta'limdagi xalqaro texnologiyalar jamiyati (ISTE) ta'kidlashicha, bugungi o'qituvchilar talabalarga texnologik asoslangan ta'lim imkoniyatlarini yaratishga tayyorgarlik ko'rishlari kerak. Aslida talabalarni o'qitish sifatini oshirish uchun texnologiyani qo'llash va texnologiyalardan xabardor bo'lish o'qituvchining asosiy ko'nikmalaridan biri bo'lishi kerak.

Dunyoning aksariyat qismlarida 1990 yildan beri IT (axborot texnologiyalari) ni oliy o'quv yurtlariga tatbiq etish eng samarali pog'ona hisoblanadi.

Ta'limdagi axborot texnologiyalarining ahamiyati va roli

Ta'lim bir asrdan ko'proq vaqt davomida ta'lim tizimining turli jarayonlarini

kengaytirish va rivojlantirish uchun texnologiyadan foydalanligini hisobga olib, yangi texnologiyalar kelishi bilimlarni taqdim etishning turli usullari bilan bilim olishga bo'lgan qiziqishni kuchaytirgani ajablanarli emas. Bugungi kunda rivojlangan mamlakatlar universitetlarida texnologik bazada ta'lim olish mumkin. Aqlli maktablar virtual ta'lim sohasida sakrashga erishdilar. Onlayn o'qitish va masofadan o'qitish yangi asrdagi yangi ta'lim shakllari qatoriga kiradi. 21-asrning boshlarida o'quv muhitini rivojlantirish orqali shaxslar va jamiyatlar ta'limga bo'lgan ehtiyojning ortishi bilan ta'lim muassasalari va ularning an'anaviy tuzilmalari zimmasiga katta mas'uliyat yukladilar. Bugungi kunda turli xil axborot va kommunikatsiya texnologiyalari ta'lim va o'quv jarayonini engillashtirish qobiliyatiga ega. Axborot texnologiyalari o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi uchun samarali va moslashuvchan bo'lmagan usullarni taqdim etishiga oid dalillar mavjud.

Beauchomp & Parkinson, "Boshlang'ich kursdagi boy texnologiya muhitidan past texnologik uskunalar bilan o'rta maktabga o'tish paytida fanlarning talabalari fanlari nuqtai nazari" nomli tadqiqotida, o'rta maktab o'quvchilari kompyuterlarning etishmasligi tufayli bezovtalanishgan degan xulosaga kelishdi. va boshqa axborot texnologiyalari, ularga fan o'qituvchilari sa'y-harakatlari bilan zavqlanishdi. Axborot-kommunikatsiya asridagi ta'lim tizimining asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

1- Yangi ta'limda nimani bilishga loyiq va nima zarur bo'lsa, toshbo'ron qilinadi. Barcha ma'lumotlarni o'rganish emas.

2- Yangi ta'lim jarayonida o'qituvchi o'quvchiga juda ko'p manbalardan foydalangan holda ma'lumot olish, tanlash, baholash va saqlashga yordam beradi.

3- Chop etilgan jurnallar va kitoblar bilim manbai; Yozish va nashr etish uchun belgilangan qoramalar onlayn kitoblar va jurnallar bilan almashtiriladi.

4. Ta'lim jarayonida texnologiyalar va axborot texnologiyalaridan foydalanishning ba'zi afzalliklari: talabalar o'zlarining darslarini qisqa vaqt ichida texnik vositalardan foydalangan holda o'rganadilar.

Axborot texnologiyalari va uning vositalaridan, ayniqsa, kompyuterdan foydalangan holda va virtual o'quv dasturi kabi zamonaviy o'quv dasturlarini rejalashtirish, axborotni tarqatish jarayonini tezlashtirish imkoniyati, turli taniqli va takrorlanadigan ta'lim manbalari, yanada moslashuvchan tuzilish, axborot izlash va metakognitiv tushunish imkoniyatlari talabalar uchun taqdim etdi va ular ushbu qurilmadan ta'lim faoliyati uchun vosita sifatida foydalanishlari mumkin, shunda bu narsa o'rganish tezligi va sifatini sezilarli darajada oshiradi. Talabalar va o'qituvchilar o'z vazifalarini qachon va qaerda bajarishda yuqori moslashuvchanlik. Axborot jamiyati; iqtisodiy, madaniy va ijtimoiy hayot axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga bog'liq bo'lgan joyda.

Axborot jamiyatining afzalliklari:

1. Bo'sh vaqtni boyitish
2. Uzoqda ishlashni yoqish.

3. Milliy ishlab chiqarish va raqobat muhitini oshirish uchun yangi imkoniyatlar yaratish.

4. Bandlikni oshirish

5. Hayotiy ta'lim.

Rivojlanmagan mamlakatlar ta'limida IT-ning o'rni

YUNESKO xalqaro komissiyasining kommunikatsiya muammolarini o'rganish to'g'risidagi fikrlari asosida ta'lim sohasidagi aloqa va axborot texnologiyalarining rollaridan biri, ya'ni shaxsning o'sishi va ko'nikmalarini o'rganish uchun kerakli ma'lumotlarni uzatish, va o'quvchilarga bir-birlarini tan olish, tushunish va qadrlashda hamda ijtimoiy majburiyatlarda birdamlikda yordam berish maqsadida kengaytirilgan xabarlar. Ta'lim - bu psixologik harakat, birdamlik tuyg'usi, tortishuv va o'ziga ishonchni olishning asosiy vositalaridan biridir va bu holda axborot texnologiyalari katta rol o'ynaydi. Rivojlangan va rivojlanmagan mamlakatlarda uning o'sishi, ayniqsa jamoaviy aloqa sharoitida ta'lim sohasida yangi imkoniyatlar paydo bo'ladi. Ammo boshqa tomondan, kam rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar odatda "Axborot inqilobi" ortida qolib ketishidan xavotirda, ayniqsa ta'lim sohasida. Ushbu tashvish hukumat moliyaviy imkoniyatlarining katta qismini eng yangi texnologiyalarni sotib olish uchun sarflanishiga va uning afzalliklaridan foydalanishga tayyorgarlikni o'ylamasdan iste'mol qilinishiga olib keladi. Rivojlanayotgan mamlakatlar siyosiy va madaniy natijalar bilan birga tashqi iqtisodiy cheklovlardan himoya qiladigan bunday siyosatni amalga oshirishi kerak. Ayni paytda, ushbu mamlakatlar zarur

infratuzilmani yaratish va mavjud manbalarni nazorat qilish orqali o'zlariga bog'liqlik yo'nalishida harakat qilishlari kerak.

IT va ta'limni o'zgartirish zaruriyati

Shaxsiy kompyuterlarning paydo bo'lishi va Internetga ulanish darajasi global ta'lim tizimlarini o'zlarining ta'lim tuzilmalarini ko'p jihatdan o'zgartirishga majbur qiladigan muhit yaratadi. O'zgarishlarga qarshi turadigan ta'lim tizimining vazifasi aniq. Uning asosiy maqsadi o'zgarishlarga qarshi inson kuchini oshirishdan iborat bo'lishi kerak, ya'ni kimdir iqtisodiyotni tezda kuzatib, doimiy o'zgarishlarga moslasha oladi. O'zgarishlar qanchalik tez bo'lsa, kelajakdagi voqealar naqshini tan olishga ko'proq e'tibor qaratish lozim. Odamlarga kelajakdagi shokni olib tashlashda yordam berish uchun biz meta-sanoat ta'lim tizimini tashkil etishimiz kerak. Buning uchun o'tmishda qidirish o'rniga, kelajakda maqsadlarimiz va usullarimizni topishimiz kerak. Shubhasizki, 21-asrda dunyoda zamonaviy texnologiyalar hukmronlik qiladi va tezkor ilmiy, iqtisodiy, madaniy va siyosiy o'zgarishlar tufayli ta'lim tizimlari o'zlarini boshqa ijtimoiy va milliy tashkilotlardan ajratilgan orollar deb hisoblay olmaydilar. Global qishloq Tarixiy empiriklik nuqtai nazaridan ham, 21-asrni qamrab oladigan o'ziga xos sharoitlardan kelib chiqqan holda, ta'lim 21-asrning o'zgarishlari, evolyutsiyalari va ko'payishlarining markazi bo'ladi. Shubhasiz, jamiyat IT-ni nafaqat iqtisodiy o'zgaruvchan va siyosiy dastak, balki IT orqali ta'limni o'zgartirish imkoniyati deb biladi. Shunday qilib,

ta'limning axborot texnologiyalari va jamiyatdagi nazorat mezonlari markazi sifatida ta'lim sohasida taklif etilayotgan IT-modellarni taxmin qilish mumkin.

Xulosa

Bugungi dunyoda ta'lim, uning kelishi va to'g'ri ishlatilishi uchun ehtiyojlarini qondirish uchun zamonaviy, o'rtacha va sodda texnologiyalarga muhtoj. Ta'lim siyosatida amalga oshirilishi kerak bo'lgan eng muhim narsalar:

1. Ta'lim dasturlari orqali inson axborot texnologiyalari manbalarini kengaytirish va ta'limda ishchi kuchi samaradorligini oshirish ko'nikmalarini targ'ib qilish.
2. Ijodkorlik bilan birga ta'limni yaxshilash uchun ta'lim muassasalari samaradorligini oshirish uchun IT-dan foydalanish.
3. IT-ni qo'llab-quvvatlash, masalan, tadqiqotlar va ta'limni kengaytirish bilan bog'liq xarajatlarni qo'llab-quvvatlash.
4. Axborot texnologiyalaridan foydalangan holda ta'limdagi munosib muhitni va ishtirok etish ruhiyatini o'rnatish.
5. Yuqorida aytib o'tilgan vositalardan foydalanish sohasida turli qismlar o'rtasida hamkorlik va muvofiqlashtirishni o'rnatish.
6. Ta'limda uning iste'molini ta'minlash va rag'batlantirish orqali ATdan foydalanish madaniyatini kengaytirish. Axborot texnologiyalari turlarini baholashda ta'lim ehtiyoj, ilmiy samaradorlikning xususiyatlari, iqtisodiyot va imkoniyatlar va bu holda mavjud bo'lgan mahorat salohiyati kabi masalalarni hisobga olish kerak.

References:

1. Nishonqulov, S. F. O. G. L., & Solidjonov, D. Z. O. G. L. (2021). Ta'lim biznesida raqamli innovatsion texnologiyalar. *Science and Education*, 2(6), 233-238.
2. Inomxojayev, A. A. O., Yoldashev, A. E. O., & Nishonqulov, S. F. O. (2021). ZARARLI OBYEKTNING KOMPYUTERGA TA'SIRI UCHUN MATEMATIK MODEL IMMUNITET TIZIMI. *Scientific progress*, 2(2), 1662-1667.
3. Sulaymonov, J. B. O. G. L., Yuldashev, A. E. O. G. L., & Nishonqulov, S. F. O. G. L. (2021). Hidrologik modellashtirish bilan Geografik axborot tizimlari (GIS) integratsiya. *Science and Education*, 2(6), 239-246.
4. Sulaymonov, J. B. O., Nishonqulov, S. F. O., & Gofurov, M. R. (2021). GEOGRAFIK AXBOROT TIZIMLARI VA AMALIY IQTISODIYOT: POTENTIAL ARIZALAR VA HISSALARNI DASTLABKI MUHOKAMALARI. *Scientific progress*, 2(2), 1371-1377.
5. M. Ataran, globalization.information technology and training. Institute for Cultural Research, aftabe mehr,tehran,p.23.2002
6. Farxodjon o'g'li, N. S., & Odil o'g'li, R. B. (2021). Raqamli iqtisodiyot almashinuvining resurslar sarfiga sakkizta tasiri. *BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 1(1), 53-56.
7. D. Passey. technology enhancing: analyzing use of information and communication technology by primary and secondary school pupils with learners framework. *The curriculum journal*.Vol,16,No.2,jun, pp 139.166.2006
8. Nishonqulov, Shohruh. (2021). ZARARLI OBYEKTNING KOMPYUTERGA TA'SIRI UCHUN MATEMATIK MODEL IMMUNITET TIZIMI. 2. 1662-1667.
9. Q. Wang. A generic model for guiding the integration of ICT in to teaching and learning. *Innovation Education and Teaching International*; Vol.45,No,4, November 2008, 411-419.2008.
10. I.Jung. ICT-Pedagogy integration in teacher training: application cases worldwide; *Educational society* 94-101.
11. Solidjonov, Dilyorjon & Nishonqulov, Shohruh. (2021). Ta'lim biznesida raqamli innovatsion texnologiyalar *Digital innovative technologies in educational business*. 2. 233-238.
12. J. Voogt and H. pelrum (2005). ICT and curriculum change. *An interdisciplinary journal an humans in ICT environment*; Vol,2, October 2005, 157-175.2005.

13. Sulaymonov, Jasurbek & Nishonqulov, Shohruh. (2021). GIS AND APPLIED ECONOMICS: AN INITIAL DISCUSSION OF POTENTIAL APPLICATIONS AND CONTRIBUTIONS. 2. 1371-1377.
14. T. Nelsone and G,kuh .Student Experiences with the information technology and their relationship to other aspects of student engagement, paper presented at the annual meeting of the association for institutional research. May 30, june 3,2004; Boston. MA.2004.
15. Solidjonov, Dilyorjon & Nishonqulov, Shohruh. (2021). TA'LIM BIZNESIDA YANGI INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING QO'LLANISHI JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH VOLUME-1, ISSUE-3 (Part-1,18-JUNE). 1. 195-199.
16. G.Beauchamp and J.Parkinson. Publis attitudes towards school science as they transfer from an ICT-rich primary school to a secondary school with fewer ICT resources: Does ICT matter? Published online: 3 january 2008 # springer science + Business media, LLC 2007.
17. A.Loveless and V.Ellis: ICT, Pedagogy and the curriculum; London: Routledge Falmer.2001.
18. Solidjonov, Dilyorjon & Nishonqulov, Shohruh. (2021). DEVELOPING EDUCATION SYSTEM WITH INTERACTIVE AUGMENTED REALITY FOR QUALITY EDUCATION IN UZBEKISTAN. 174-176.
19. Fletcher & Others: This online database contains educational software packages available in the UK targeted at the pre-school to further education market ; Becta Educational software Database.1990.
20. Mulaydinov, Farkhod & Nishonqulov, Shohruh. (2021). Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda axborot texnologiyalarining o`rni - The role of information technologies in the development of the digital economy.
21. M .Dilmaghani. Information technology in educational programs of the countries, The monthly growth of educational technology, No. 5, February,2003
22. Nishonqulov, Shohruh & Sulaymonov, Jasurbek & Egamnazarov, Axrorjon. (2021). Hidrologik modellashtirish bilan Geografik axborot tizimlari (GIS) integratsiya. 2. 239-246.
23. M.Rawat.kumar and S.H.Rawat.kumar. ICT based learning environment; DRTC, Bangalore.2006.
24. W.J.Stover. Information Technology in the Third World,Boulder,colo.westview press.1984